

ENSENYAMENT DE MESTRES EDUCACIÓ INFANTIL

TREBALL DE FI DE GRAU

**LA SALA COM UN ESPAI D'APRENENTATGE AL PRIMER CICLE
D'EDUCACIÓ INFANTIL**

Laura Colet Garcia

Tutor: Dr. Jordi Prieto Borràs

Grau d'Educació Infantil

**UNIVERSITAT
ROVIRA i VIRGILI**

Facultat de Ciències de l'Educació i Psicologia

Coma-ruga, 31 de maig de 2021

Resum

No sempre s'ha atorgat als espais la importància educativa que tenen, per això, el present treball, cerca evidenciar la importància que els espais educatius escolars requereixen per tal que siguin un espai amb un gran ventall d'oportunitats on els infants puguin obtenir un d'aprenentatge ple. Per assolir aquesta fita, s'ha analitzat la situació d'una sala d'una escola bressol de la comarca del Baix Penedès i seguidament, s'ha fet una proposta de millora per tal d'optimitzar-ne l'ús i els seus recursos, tant pels alumnes i les famílies, com per les necessitats que persegueix el centre envers la sala.

L'objectiu principal és analitzar la sala polivalent d'una escola bressol per millorar-ne l'ús educatiu a través del disseny d'una proposta d'intervenció. Entre els objectius específics es troben, analitzar els usos actuals de la sala polivalent i les necessitats de la llar, analitzar les possibilitats pedagògiques de la sala polivalent, identificar els punts de millora de la sala polivalent i proposar solucions viables per l'espai tenint en compte la metodologia i les necessitats educatives.

La investigació del projecte ha estat realitzada a través de l'estudi de cas i els resultats han estat valorats mitjançant una metodologia qualitativa, ja que, els aspectes a valorar no són mesurables objectivament i per tant, no són quantificables. Les dades s'han recollit a través d'un grup de discussió, oferint a l'equip educatiu involucrar-se en el canvi de l'espai, a més, s'ha realitzat una observació sistemàtica amb tres observadors creant així la triangulació per la fiabilitat dels resultats.

El nou espai s'ha creat amb noves propostes tenint en compte les necessitats observades, aconseguint així, un espai acollidor i segur, on els infants podran desenvolupar les seves habilitats i capacitats.

Paraules clau: Sala polivalent, espai, espais d'aprenentatge, desenvolupament ple i integral, educació infantil, llar d'infants.

Resumen

No siempre se le ha otorgado a los espacios la importancia educativa que tienen, por ello, el presente trabajo, persigue evidenciar la importancia que los espacios educativos escolares necesitan, para que sean un espacio con grandes posibilidades de oportunidades donde los niños, pueden obtener un pleno aprendizaje. Para conseguir este objetivo, se ha analizado situación de una sala de una escuela infantil de la comarca del Baix Penedès y seguidamente, se ha realizado una propuesta de mejora para optimizar su uso y sus recursos, tanto para los alumnos y las familias como por las necesidades que el centro tiene respecto a la sala.

El objetivo principal es analizar la sala polivalente de una escuela infantil para así mejorar su uso educativo mediante el diseño de una propuesta de intervención. Entre los objetivos específicos se encuentran, analizar los usos actuales de la sala polivalente y las necesidades de la llar, analizar las posibilidades pedagógicas de la sala, identificar los puntos de mejora de la sala y proponer soluciones viables para el espacio, teniendo en cuenta la metodología y las necesidades educativas.

La investigación del proyecto ha sido realizada mediante un estudio de caso y los resultados estarán valorados a través de la metodología cualitativa, dado que, los aspectos a valorar no son medibles objetivamente y por lo tanto, no son cuantificables. Los datos se han recogido mediante un grupo de discusión, ofreciendo al equipo educativo involucrarse en el cambio del espacio, además, se ha realizado una observación sistemática con tres observadores creando de este modo, la triangulación para la fiabilidad de los resultados.

El nuevo espacio se ha creado con nuevas propuestas teniendo en cuenta las necesidades observadas, consiguiendo así, un espacio acogedor y seguro, donde los infantes podrán desarrollar sus habilidades y capacidades.

Palabras clave: Sala polivalente, espacio, espacios de aprendizaje, desarrollo pleno e integral, educación infantil, escuela infantil.

Abstract

Spaces have not always been given the educational importance they have. This paper seeks to show the importance that school educational spaces require. Thus, to have space with a wide range of opportunities where children can obtain a full learning experience. To achieve this goal, we analyzed the situation of a room in a kindergarten school in the Baix Penedès region and then, a proposal for improvement was made in order to optimize its use and resources, both for students and families, as well as for the needs of the center towards the room.

The main objective was to analyze the multipurpose room of a kindergarten school in order to improve its educational use through the design of an intervention proposal. The specific objectives include: to analyze the current uses of the multipurpose room and the needs of the school, to analyze the pedagogical possibilities of the multipurpose room, to identify the points of improvement of the multipurpose room and to propose viable solutions for the space taking into account the methodology and educational needs.

In this case study data was assessed through a qualitative methodology since the variables to be evaluated are not objectively measurable and therefore not quantifiable. The data was collected through a discussion group, offering the educational team to be involved in the change of the space. In addition, a systematic observation was carried out with three observers, thus creating triangulation for the reliability of the results.

The new space was created with new proposals taking into account the observed needs, obtaining a safe space, where children will have the opportunity to develop their skills and abilities.

Key words: Multipurpose room, space, learning spaces, global development, children's education, nursery school.

Índex

1. Introducció	1
2. Marc teòric	2
2.1 <i>Els espais interiors a l'escola .....</i>	<i>3</i>
2.2 <i>Organització dels espais a l'escola bressol .....</i>	<i>4</i>
2.3 <i>Equipaments i mobiliari dels espais .....</i>	<i>6</i>
2.4 <i>Com han de ser els espais? .....</i>	<i>7</i>
2.5 <i>L'espai com a generador d'aprenentatge .....</i>	<i>9</i>
3. Marc metodològic	12
3.1 <i>Supòsit de partida.....</i>	<i>12</i>
3.2 <i>Objectius.....</i>	<i>13</i>
3.3 <i>Disseny metodològic .....</i>	<i>13</i>
3.3.1. <i>Introducció i temporalització.....</i>	<i>13</i>
3.3.2 <i>Metodologia de l'estudi de cas .....</i>	<i>15</i>
3.3.3 <i>Disseny .....</i>	<i>16</i>
3.3.4 <i>Mostra/població .....</i>	<i>18</i>
3.3.5 <i>Instrumentes de recollida de dades.....</i>	<i>19</i>
4. Resultats	21
4.1 <i>Anàlisi dels resultats .....</i>	<i>24</i>
5. Conclusions.....	34
6. Bibliografia.....	38
7. Annexos.....	41
<i>Annex 1: Enquesta grup de discussió.....</i>	<i>41</i>
<i>Annex 2: Observació sistemàtica .....</i>	<i>42</i>
<i>Annex 3: Plànol del nou espai.....</i>	<i>44</i>

1. Introducció

El concepte d'espai escolar ha anat variant al llarg del temps, abans es concebia des d'una perspectiva tradicional on només es tenia en compte l'espai com una dimensió física amb objectes i elements que anaven canviant de posició, amb el pas del temps, per sort, s'ha concebut l'espai escolar com una estructura plena d'oportunitats per als infants on es crea una comunitat d'aprenentatge amb l'objectiu que els alumnes s'hi desenvolupin de manera integral, tenint en compte les seves necessitats, interessos i característiques.

El principal motiu pel qual s'ha dut a terme la present investigació ha estat que durant el pràcticum II, es realitzen diverses observacions on s'observa que un espai en concret té alguns aspectes a millorar, sobretot pel que fa a la disposició de materials que s'utilitzen i per tant, es proposa executar un projecte per transformar l'espai i que es converteixi en un espai més educatiu tot aprofitant totes les possibilitats que ens ofereix i que actualment no es contemplen. Així doncs, en aquest cas, el focus d'acció sorgeix a partir d'una situació que no s'ajusta a les necessitats actuals de l'escola, com és la creació d'un nou espai.

La finalitat principal d'aquesta recerca, és evidenciar la importància que els espais educatius escolars requereixen per tal siguin un espai amb un gran ventall d'oportunitats on els infants puguin obtenir un d'aprenentatge ple tant en l'àmbit personal i interpersonal com el social.

Per tal d'assolir aquesta meta, s'analitzarà la situació de la sala de l'escola bressol i es realitzaran una sèrie de propostes viables per transformar-la en un espai educatiu que garanteix el procés d'ensenyament - aprenentatge, juntament amb les relacions entre l'entorn, un mateix i els altres. En definitiva, se cerca crear un espai on els infants puguin aprendre jugant, explorant, descobrint i relacionant-se tot desenvolupant-se en l'àmbit psíquic, motriu, afectiu i social.

2. Marc teòric

Actualment es poden trobar molts conceptes i definicions de la paraula espai. Al DIEC, però, s'hi troba la primera aplicació i es defineix el concepte de manera molt global: «extensió contínua que conté tots els objectes sensibles i dins la qual aquests poden canviar de posició». Transportant aquesta definició al món de l'educació, es pot considerar la imatge d'un espai educatiu amb una estructura on els objectes i la distribució siguin variants i flexibles, oferint infinites oportunitats d'aprenentatge pels infants que en faran ús.

Domènech i Viñas (2007), defineixen l'espai escolar com un lloc en el qual la comunitat educativa és capaç de reflexionar, amb l'objectiu d'aconseguir un creixement personal, intel·lectual i humà del conjunt dels alumnes.

Pel que es refereix a la normativa vigent, el DECRET 101/2010, de 3 d'agost, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments del primer cicle de l'educació infantil determina que l'espai és un intermediari que construeix les relacions personals, així doncs, l'equipament dels espais s'ha de fer pensant en què totes les persones que formen part de la institució: infants, pares i mestres, trobin el seu lloc. A més, l'organització correcta d'espais i materials forma part de la tasca educativa de l'equip docent, i també el temps en les seqüències de les activitats i d'aplicar estratègies sempre promovent l'autonomia i la independència dels alumnes i a fi d'aconseguir el màxim desenvolupament de les potencialitats de cada un d'ells, d'acord amb unes fites educatives fixades, tot respectant els interessos i les aportacions dels nens i nenes i amb la col·laboració i participació de les famílies.

Són molts autors que han aportat diferents teories sobre la importància de l'espai a l'educació infantil. Tal com argumenta Zabalza (1996), un dels aspectes claus en la qualitat de l'educació en etapes primerenques, és "l'organització dels espais", amplis, dinàmics i polivalents. Al seu treball "Didàctica de l'educació infantil" es poden apreciar els diversos requisits amb els quals ha de comptar l'organització de l'espai: que afavoreixin l'autonomia, que permetin combinar activitats individuals i col·lectives. Que siguin espais dotats amb gran varietat i quantitats d'estímul motora, afectius i sensorials, permetent tenir iniciativa i autonomia als infants. Espais que comptin amb un entorn que afavoreixi l'experimentació i les relacions i sobretot, que estiguin organitzats pensant a oferir un entorn segur als infants.

“L'espai en l'educació es constitueix com una estructura d'oportunitats. És una condició externa que afavorirà o dificultarà el procés de creixement personal i el desenvolupament de

les activitats instructives. Serà facilitador o, ans el contrari, limitador, segons el nivell de congruència respecte dels objectius i la dinàmica general de les activitats que es posin en marxa, o en relació amb els mètodes educatius i instructius que caracteritzin els nostres estils de treball” (Zabalza, 1996, p. 120).

De la mateixa manera, Zini i Ceppi (1998) citat a Mirades al voltant de l'espai, defensen que un espai, hauria de comptar amb els següents atributs per tal de generar aprenentatges: polivalent, vivencial, polisensorial i saludable. Són quatre qualitats que faran de l'espai un lloc més obert a experiències, fugint de l'alternativa tradicional, acompanyat d'una gran varietat d'estímuls i amb una gran qualitat, no només per la forma de l'espai sinó també per l'organització funcional, l'ambient i el conjunt de percepcions sensorials que s'hi donen (llum, acústica, colors, textures, olors...). En definitiva, es tracta de buscar tal com assenyalen Zini i Ceppi, un ambient perceptiu equilibrat i harmònic que generi un resultat clar a partir de la combinació equilibrada d'estímuls sensorials diversos.

Loris Malaguzzi va ser el creador de la metodologia reggiana, que es va iniciar després de la Segona Guerra Mundial a Itàlia, al municipi de Reggio Emilia. Un sistema que valora l'espai com un element essencial en l'aprenentatge de l'infant,

Va ser Malaguzzi (1996), qui va emetre per primera vegada el concepte de "tercer mestre" referint-se a ell com l'espai. En aquesta metodologia, el primer mestre era el docent, el segon mestre feia referència a l'aprenentatge entre l'alumnat i per últim el tercer era l'espai. Tenir una escola amb grans aules, espais exteriors amplis i llum natural no és suficient, l'ideal és que aquests espais tinguin en compte les característiques i curiositats de l'alumnat i amb uns objectius plantejats. En els espais, és important que els infants puguin mobilitzar-se de manera lliure per les aules i els passadissos, amb ambients que incitin a l'aprenentatge, la comunicació, l'experimentació i la investigació per tal d'ajudar al mateix desenvolupament dels nens i nenes. És per això, que un espai ben preparat també té la funció de docent i per tant, l'organització d'aquest serà imprescindible.

2.1 Els espais interiors a l'escola

Al llarg dels anys, l'escola ha anat evolucionant de manera conjunta amb els diversos canvis que socialment s'han anat produint. Els centres educatius han anat adaptant els continguts curriculars a les necessitats educatives que la comunitat ha demandat, a l'educació infantil s'ha deixat una mica enrere la manera tradicional per anar deixant lloc a un nou sistema més

innovador i lliure, tot i això, encara s'ha de treballar perquè l'evolució sigui notable en tots els àmbits, ja que no tot ha evolucionat de la mateixa manera. Aquest, és el cas d'alguns dels espais interiors de les escoles, molts es mantenen amb una estructura igual que antigament, de manera tradicional i sense gaire possibilitat d'experiències i nous contactes que ajudin el desenvolupament dels infants.

L'organització del passadís, els tallers i les sales és igual d'imprescindible que les aules en el desenvolupament de la infància. Són espais on es creen les condicions necessàries per desenvolupar relacions de respecte i actituds responsables vers els elements de l'entorn, els objectes i materials variants i fixes, amb un gran poder educatiu arran de les diverses possibilitats que ofereix respecte a les característiques de cada infant, les habilitats socials i comunicatives amb iguals o amb persones adultes, les relacions i interaccions dels infants amb l'entorn, els vincles, les connexions, etc.

Parlant de manera arquitectònica, els primers projectes basats en criteris pedagògics són de la dècada dels anys vint, que incorporen espais oberts partint de la influència de Froebel. Més endavant, a la meitat dels anys cinquanta es van començar a dissenyar espais escolars amb un ambient molt lluminós pensats amb criteris de funcionalitat. Va ser entre els anys seixanta i els setanta quan es van començar a dissenyar escoles segons els criteris humanistes, considerant-se la quotidianitat dels espais.

Per tal de crear edificis escolars saludables i funcionals, cal donar importància tant a l'arquitectura com al disseny, tenint en compte altres factors com un espai suficient i flexible, amb espais exteriors de qualitat i espais interiors que no només siguin acollidors, sinó també rics en possibilitats, contemplant també l'acústica, la ventilació, la il·luminació i les energies.

Seria idoni, que els edificis de les escoles bressol i els de parvularis estiguessin orientats al sud/sud-est per tal d'aprofitar al màxim les hores de sol i obtenir així calor i llum natural. A més, un altre avantatge és que siguin edificis d'una sola planta i que es trobin aïllats d'edificis veïnals i amb paviments que siguin fàcils de fregar, en definitiva, edificis amb condicions d'higiene i seguretat adequades.

2.2 Organització dels espais a l'escola bressol

Al Decret 282/2006, de 4 de juliol, pel qual es regulen els requisits mínims dels centres d'educació infantil de primer cicle, d'àmbit autonòmic català, cita a l'article 13 els requisits

d'espais i instal·lacions i anomena que els espais i les instal·lacions han de complir amb diverses característiques, com ara bé: que compti amb un accés independent des d'un espai públic, que les instal·lacions compleixin amb la normativa vigent quant a seguretat, accessibilitat, higiene, supressió de barreres, sanitat i habitabilitat i sempre tenint en compte l'edat dels infants als quals va destinat la instal·lació.

Ara bé, el com ha de ser un espai, no només depèn de l'àmbit legislatiu, també depèn d'altres factors com ara la funcionalitat del lloc, les activitats que s'hi volen dur a terme, l'espai amb el qual comptem, les característiques del centre i dels infants a qui va dirigit, entre d'altres. En aquest cas, J. L. Gallego (1994), en el seu llibre *Educació infantil*, estableix uns criteris per a l'organització dels espais a l'escola infantil i els sintetitza de la següent manera:

- Que siguin ambients acollidors i familiars per tal que l'infant s'hi senti proper.
- Que siguin ambients dinàmics, que puguin ser transformats, ja que han d'evolucionar amb els infants i han de variar a mesura que canvien els interessos i les necessitats d'aquests.
- Que ofereixin diferents possibilitats d'acció, motivant al joc i a la creativitat.
- Que facilitin les interaccions en col·lectivitat, el treball individual i l'autonomia en el desplaçament.
- Que el material estigui presentat de manera que sigui accessible per tots els alumnes.
- Que s'observi de manera sistemàtica l'activitat dels infants en aquests espais, per tal de fer les modificacions necessàries (material, espai i temps) i així optimitzar-ne el funcionament.
- Que no deixi enrere els infants amb necessitats educatives especials.

Seguint el contingut descrit anteriorment, entenem l'escola com un agent global, així doncs, tots els espais són educatius i afavoreixen aprenentatges, és per això, que tots s'han de dissenyar i planificar amb atenció i sempre considerant que els llocs físics han d'afavorir el desenvolupament global de l'alumne i atendre i respondre a les seves necessitats, no només fisiològiques sinó de moviment, d'autonomia, d'afecte, de socialització, de comunicació, de descoberta, d'exploració, de relació, etc. Per aquest motiu, es vol determinar com a centre

d'anàlisi l'espai que condueix al llarg del dia tantes interaccions i aprenentatge entre els iguals, els adults i l'entorn.

2.3 Equipaments i mobiliari dels espais

Els equipaments, el mobiliari i els materials que trobem als espais del centre, són essencials perquè es duguin a terme tots els aprenentatges corresponents. Els podem trobar a tot arreu des que estem a l'entrada de l'escola, com ara les estanteries, els armaris, les taules, les cadires, entre d'altres. És important que estiguin ben equipats i compleixin amb les seves funcions i les normatives sanitàries i d'higiene.

Tant els materials com el mobiliari són components que serveixen a l'educador per avaluar, modificar i variar l'espai segons els objectius plantejats al llarg del curs i les necessitats que observa mentre es duen a terme les activitats o el joc espontani. És necessari oferir una gran varietat de materials adaptats a l'edat dels alumnes, alguns d'ells serien els materials de la vida quotidiana, són els materials que els infants troben al seu dia a dia i els recorda les vivències personals com ara, les pintes, roba i miralls. També cal oferir materials de l'entorn natural que ofereixen manipulació i experimentació, aliments, fulles, pinyes, en serien clars exemples. D'altra banda, són necessaris els materials inespecífics i de recuperació, són materials que ajuden a experimentar, imaginar i crear i que sovint tenen una representació individual, per últim, també cal oferir materials específics de l'entorn cultural, llibres, música, elements d'oficis, etc. Els ajudaran a conèixer i reconèixer formes culturals pròpies.

Tal com s'indica en el DECRET 101/2010, de 3 d'agost, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments del primer cicle de l'educació infantil els materials han d'estar seleccionats amb la finalitat d'afavorir l'acció de l'infant. S'argumenta que en la selecció dels materials s'han de tenir present els pròxims criteris:

- La funcionalitat dels materials per tal d'estimular les capacitats dels infants tant en l'àmbit sensorial com en el joc i l'experimentació.
- La resistència a la manipulació dels infants, és a dir, materials que no es trenquin amb facilitat i amb els quals el joc es desenvolupi de la manera que estava prevista.
- La polivalència i multiplicitat d'usos i accions, materials que ofereixin diverses possibilitats de creativitat, jocs i accions.

- L'estètica dels objectes, materials agradables sensorialment, en bon estat i que estiguin ordenats de manera clara.
- L'ergonomia dels objectes, cal que estigui d'acord amb les proporcions del cos de l'infant.
- La seguretat, materials que siguin segurs, que evitin riscos, referint-se a higiene, toxicitat i dimensions d'acord amb l'edat dels infants.

Serà tasca de l'educador, garantir l'organització dels materials, basant-se en els objectius plantejats i la finalitat educativa que en vol extreure. A més, caldrà que renovi el material tenint en compte els interessos dels infants per tal de mantenir l'interès i la curiositat, tanmateix, serà necessari desfer-se de coses que no són compatibles o que no s'usen i reparar o canviar els objectes desgastats a causa del seu ús.

Quant al mobiliari, J. Domènech; J. Viñas (1997) argumenten que els equipaments dels centres haurien de ser flexibles i adaptar-se a les necessitats educatives; deixar lliure la mobilitat dels infants, no impedir-la; facilitar el tracte amb la diversitat; promoure la integració i l'autonomia dels infants i afavorir la relació entre persones, escola i entorn així com la comunicació.

Per tal que els espais es trobin ben equipats i amb el mobiliari corresponent, s'estipula que les funcions principals del mobiliari són: Transformar els ambients, és important poder fer canvis i variacions les vegades que siguin necessàries d'acord amb els interessos i fites establertes; crear espais, és a dir, delimitar o separar diferents espais, per exemple a través de prestatgeries que es poden utilitzar per a ambdós costats; establir camins de circulació o bé zones de pas entre els espais, i per últim, ser elements de joc, com ara peces o estructures per al joc motor (rampes, cadires...).

2.4 Com han de ser els espais?

L'ambient de l'escola, ha de permetre que els infants puguin descobrir, explorar, imaginar i crear. És per això, que a l'hora de crear, canviar o modificar un espai, cal tenir present les peculiaritats de l'ambient, tenint en compte els elements que són presents i incloent també els materials.

Per poder transformar els espais, és necessari plantejar-nos de quina manera veu l'infant aquell lloc, com el sent, com el viu, cal fer-ho a través de la mirada de l'infant, pensant amb les

possibilitats i les necessitats que pot oferir. Meditar sobre els materials, els temps i els espais, és la part més rellevant a l'hora de crear un projecte educatiu que situa a l'infant en el centre del seu aprenentatge, fent-lo el principal personatge actiu.

Cada vegada, és més necessari que els espais de l'escola conformin un ambient que convidi als infants a participar i els condueixi a mirar, jugar, descobrir, comunicar, investigar, relacionar-se amb els elements de l'espai i conèixer-se a ells mateixos i l'entorn que els envolta.

L'ambient físic és determinant per ajudar a aconseguir les fites educatives proposades, ja que, quan aquest ambient està generant benestar, està facilitant que s'hi produeixi un aprenentatge. Per això, és important conèixer quines característiques generen benestar i per tant, activen l'aprenentatge.

En punts anteriors, hem pogut observar la normativa que han de complir els espais a les escoles de primer cicle d'educació infantil i, tot i que, la llei no especifica quins elements ha de tenir un espai per fomentar i activar l'aprenentatge. Mirades al voltant de l'espai escolar (Direcció General d'Educació Infantil i Primària, 2017), és un document de la Generalitat on s'exposen una sèrie d'atributs a tenir en compte quan ens repensem un espai, ja sigui una aula, un taller o bé una sala. Són possibilitats que podem contemplar per millorar els espais escolars transformant-los en recursos abastables i senzills.

A continuació, s'exposen alguns dels elements que ens poden ajudar a transformar espais:

- Elements suspesos → Conviden al joc i a l'exploració dels infants. En aquest espai, sovint podem trobar elements suspesos en l'aire que proporcionen a l'infant la possibilitat d'explorar i observar els elements des de diferents perspectives visuals, convidant-los a trobar diverses opcions de joc amb i a través dels elements.
- Llum i ombra → Criden a l'infant a mirar des de diferents perspectives, a observar transparència i opacitat, a projectar ombres, etc. És un espai que genera la possibilitat de jugar amb ombres d'objectes o parts del cos, la projecció d'imatges sobre teles i fins i tot la creació de danses o teatres a través d'ombres.
- Recorreguts, laberints → Creen i connecten espais i ambients. Treballen les emocions, el canvi d'espai, la geografia, entre d'altres. En aquest espai, tenim la possibilitat de treballar infinites idees a través de diferents recorreguts, es pot crear un centre d'interès

que sigui fix durant tot el curs, o bé anar variant les temàtiques. L'important és que l'espai convidi als infants a interaccionar amb diferents ambients mitjançant diverses propostes que poden estar presentades amb imatges, fotografies, vídeos projectats, entre d'altres. A l'escola Martinet del Ripollet (2006), es va dur a terme un projecte on els infants, van construir camins amb objectes quotidians, com ara, sabates, cadires, fils amb dibuixos penjats que es trobaven dins d'un recorregut lúdic construït amb caixes.

- Espai i so → Inviten a explorar, conèixer i interpretar les qualitats sonores i visuals de diversos materials. Objectes metàl·lics com ara olles o paelles, planxes de cartó, làmines de fusta, o elements naturals com ara petxines, pinyes o closques de caragols, són exemples de materials que podem posar a l'espai per tal que els infants explorin i interpretin diferents sons i sorolls a través de l'espai, ja que tenen un so en concret en ser manipulats.
- Materials tèxtils → Potencien la interacció amb el cos, és vist com una experiència sensorial. Sovint conviden a l'infant a explorar el material a través del tacte i la sensibilitat que provoca el tèxtil en tocar les diferents parts del cos, són materials que tant ens serveixen perquè l'infant es disfressi, com perquè es transporti fent un tren amb teles o bé traspasar teles que estan col·locades penjant del sostre o que es troben presentades en forma de laberint. Neto (1964), n'és un artista referent, que entén l'art com una experiència sensorial que influeix al qui ho visita oferint-li recorreguts per interactuar amb i a través del cos, sentint el tacte i el pes, creant així una incitació al joc. En aquest cas, Neto, crea espais multisensorials a través de cordes, roba i teles flexibles.

2.5 L'espai com a generador d'aprenentatge

Els infants des que neixen són persones curioses, actives i capaç de mantenir relacions amb els seus iguals i amb adults. Per aquest motiu, cal oferir-los espais en els quals puguin créixer, conèixer-se i desenvolupar-se des d'edats primerenques.

Segons Musatti i Mayer (2005), un ambient educatiu que es troba ben organitzat, ajuda als infants en el seu procés de descoberta del món quan s'està garantint als infants la possibilitat d'estructurar la seva mateixa activitat de coneixença. Així doncs, cal proposar espais on els infants es sentin segurs i puguin explorar, descobrir i relacionar-se, proporcionant que es dugui a terme un bon desenvolupament psíquic motriu i afectiu dels infants.

Giovannini (2004), coincidint amb l'anterior, ens parla de la importància d'un entorn ben organitzat, ja que aquest crea una atmosfera positiva i com a conseqüència es duen a terme gestos de bondat, dinàmiques interactives i cooperació. A més, afegeix que la identitat dels espais condueix als infants cap a un comportament més articulat i més flexible cap a l'ús adequat de la proposta que es duu a terme, en canvi, però, afirma que un espai mal organitzat no és capaç d'unir a l'infant i per tant, no es mantindrà gaire estona amb curiositat en el joc.

En aquesta línia, Malaguzzi (1996), ens explica que per tal que hi hagi coherència i qualitat en la pràctica educativa, és important que l'organització de treball i d'ambient estiguin en harmonia i per tant, contemplin i comparteixin les mateixes idees, valors i la mateixa línia pedagògica. És per això que quan pensem en espais no només hem de rumiar en l'estructura arquitectònica i en el canvi que podem fer-hi sinó que també és necessari pensar en l'organització de l'espai i els objectes i mobiliari que hi trobem, ja que només serà d'aquesta manera que s'estarà oferint als infants les possibilitats que necessiten per relacionar-se, descobrir, explorar i connectar antics i nous aprenentatges.

D'altra banda, també s'ha de procurar que l'espai ofereixi a l'infant la possibilitat d'aprendre jugant. Piaget (1980), va ser un dels autors en destacar la importància del joc en les primeres edats, definint-lo com una eina necessària per a l'aprenentatge i el desenvolupament integral en la infància.

En relació amb l'anterior, Goldschmied (1998), afirma que l'organització de l'espai hauria de partir del joc de l'infant com a base principal, creat un context lúdic que compti amb un material de joc vàlid, juntament, amb què existeixi una utilització apropiada de l'espai. En aquesta direcció, Nitecki i Chung (2016), ens comenten la importància sobre els espais en el procés d'ensenyament i aprenentatge, afirmant que el lloc d'un infant ha de considerar dues dimensions diferents, la física i el món social que rodeja a l'alumne, sense deixar enrere el món imaginatiu i el desenvolupament que crea dins l'infant. A més, aporten que en l'edat dels 0 als 6 anys, els infants tenen interès, curiositat i on qüestionament notable sobre l'entorn, que es pot descobrir mitjançant el desig natural de jugar.

Piaget (1952), coincideix en el fet que l'aprenentatge es veu afectat sovint per les experiències i el contacte amb el món exterior i afirma que el joc té un paper únic en l'aprenentatge, actuant en els esquemes i els processos cognitius que es donen al llarg del desenvolupament.

Vygotsky (1978), ens parla també d'un entorn d'aprenentatge constructivista en el qual les experiències individuals dels infants, donen forma al nivell cognitiu i les interaccions amb l'entorn i amb la resta, comporten un desenvolupament cognitiu únic.

No obstant això, els aprenentatges que es duen a terme en aquests espais no només es produeixen a nivell cognitiu, sinó que com hem vist anteriorment, també serà a escala de relacions entre iguals, adults i l'entorn, connexions amb experiències prèvies, aprenentatge de nous coneixements, etc. que en aquesta etapa d'educació infantil s'assoleixen amb el joc. De fet, com molt bé afirmen Gleave i Hamilton (2012), si les oportunitats de joc queden restringides, hi haurà efectes en la seva experiència de vida, però de manera més específica, a la seva salut física i mental.

Així doncs, per tal que l'aprenentatge aportï beneficis, cal organitzar els espais de manera adequada, tenint en compte tots els processos que s'hi han de dur a terme, així com els objectius i l'edat dels usuaris, tal com indica Pujol (1992), per organitzar cal tenir en compte les activitats que s'han de dur a terme, els objectius i les metodologies que farem servir, així com els materials, la distribució del temps i la necessitat de seguretat emocional dels infants.

Weinstein i David (1987) o Bilton (2002), experts en la primera infància, destaquen la importància del medi físic per al benestar dels infants. D'altra banda i seguint aquesta premissa, Dudek (2001), un arquitecte en el camp escolar, proposa diferents aspectes claus que, s'han de tenir en compte a l'hora de dissenyar l'arquitectura de les escoles i pensant des de la perspectiva dels infants, claus com ara si l'espai resulta ser interessant o atractiu, si és visible pels infants, si està dissenyat pensant en els usuaris, si l'espai és prou suficient, si l'espai ofereix el fet de dur a terme diferents activitats, si aporta seguretat, entre d'altres. Són aspectes que sovint ens ajuden a fer un espai amb visibilitat, accessibilitat i flexibilitat.

Com bé afirma Malaguzzi (1996), amb el concepte d'espai com el tercer mestre, és necessari considerar els espais com a elements actius en el procés d'aprenentatge i no com llocs amb una estructura passiva i per això, no només cal que compti amb tots els elements facilitadors d'aprenentatges sinó que també és necessari dissenyar-los i redissenyar-los des de la vista dels infants i que compti amb el joc com a base.

3. Marc metodològic

Aquesta proposta neix en observar la necessitat d'un canvi en la sala de l'Escola Bressol i de la importància que tots els espais del centre tinguin i ofereixin un valor educatiu, brindant un gran ventall d'oportunitats i beneficis per al correcte desenvolupament dels infants.

La incorporació de noves metodologies en els currículums ha aportat canvis no només metodològics, sinó també organitzatius a les escoles. Els nous mètodes educatius cerquen que l'alumnat sigui el centre d'aprenentatge i aquest fet ens porta a repensar les estratègies d'ensenyament-aprenentatge com ara altres aspectes com el temps i els espais, és important doncs, adaptar l'espai interior a les evolucions que s'estan duent a terme per tal de potenciar la innovació que es proposa i d'aquesta manera, potenciar un desenvolupament integral en tots els infants, adaptat als seus ritmes i les seves necessitats.

3.1 Supòsit de partida

Tal com s'anomena en el punt anterior, el punt de partida d'aquesta recerca és la manca d'evolució entre la metodologia del centre i l'evolució d'alguns dels espais interiors, en concret la sala. Aquesta falta d'evolució de la sala genera que no es desencadenin totes les accions de joc, relacions i comunicacions amb els iguals, els adults i l'entorn a causa de les poques possibilitats que ofereix actualment. És un espai que careix de propostes accessibles per a totes i totes, no només per la distribució que se n'ha fet, sinó també, per la disposició dels materials i el mobiliari que ofereix. Es troba enrere del que podria ser un espai amb varietat adaptat a les possibilitats segons el moment evolutiu, els interessos i les curiositats de l'alumnat.

El supòsit de partida, doncs, és el següent: L'ús de la sala de l'escola bressol no inclou suficients activitats educatives.

La proposta és un canvi que es té en compte després de realitzar diverses observacions durant el pràcticum I i rere la inquietud de membres de l'equip educatiu sobre les poques possibilitats educatives que ofereix l'espai i per tant, de la falta de propostes que s'ofereix als alumnes per desenvolupar-se de manera plena.

3.2 Objectius

Objectiu general:

1. Analitzar la sala polivalent d'una escola bressol i com aquesta dona resposta a les necessitats de la institució.

Objectius específics:

1. Analitzar els usos actuals de la sala polivalent
2. Analitzar les necessitats de la llar d'infants envers la sala.
3. Analitzar les possibilitats pedagògiques de la sala polivalent de la llar d'infants.
4. Identificar els punts de millora de la sala polivalent per millorar l'ús i la resposta a les necessitats de la llar d'infants.
5. Proposar solucions viables i ajustades per l'espai que inclogui els elements necessaris tenint en compte la metodologia i les necessitats educatives.

3.3 Disseny metodològic

3.3.1. Introducció i temporalització

El projecte es realitzarà a una escola bressol de la comarca del Baix Penedès. El centre és de titularitat pública i es troba en una gran zona d'afluència urbana. Actualment ofereix dues línies per curs. Sent així, dues classes per P1 i dues per P2. Pel que fa al context sociolingüístic, les famílies que acudeixen al centre són sovint procedents de Catalunya, quant al context econòmic són famílies amb diferents nivells, entre mitjà i alt, són molt poques les famílies que necessiten un suport econòmic per dur a l'infant a l'escola.

En la llar, la sala es troba denominada dins del PEC com un espai d'ús comú, on habitualment, sense la COVID-19 les famílies esperen als infants. S'usa com a sala de psicomotricitat i els dies de pluja, quan no es pot sortir al pati es juga en aquest espai.

Si entrem en detall, les característiques que ofereix la sala són les següents:

- Amplia sala amb el terra tou.

- Paret on donen les portes de les aules, els tallers, i el lavabo.
- Una petita rampa amb porta per accedir al despatx i l'entrada principal de l'equip directiu.
- Un espai amb elements de fusta per a fer construccions
- Un espai amb dues taules de sorra.
- Un petit espai amb una taula amb peces de fusta.

La sala es troba dins del centre, distribuïnt les aules que el conformen. Està delimitada per la porta principal que, és la porta d'accés al centre que utilitzen els docents, per una porta d'alumini que dona sortida al pati i per les aules que queden davant de l'espai.

Quant a la metodologia, per tal de dur a terme aquesta investigació, em situo en el paradigma qualitatiu, ja que els aspectes a valorar no es poden valorar de manera objectiva i per tant, no es poden representar en nombres. Més endavant, podrem veure els matisos d'aquesta elecció, així com la causa de realitzar aquesta investigació amb un estudi de cas.

Temporalització

Per tal de realitzar el projecte, es dividirà el temps en cinc fases diferents:

- *Fase prèvia: Recerca d'informació teòrica sobre el tema.*
- *Fase 1: Observació i avaluació inicial* → Observació inicial amb la graella d'observació sistemàtica.
- *Fase 2: Visita a professionals per buscar diferents punts de vista* → Al llarg dels mesos de febrer i març.
- *Fase 3: Discussió dels resultats de l'observació amb l'equip docent* → Es planifica una reunió a principis d'abril.
- *Fase 4: Aplicació i valoració del projecte amb l'equip docent després d'ensenyar els nous espais + Realització de les últimes preguntes del grup de discussió* → Inici del projecte a finals d'abril.

3.3.2 Metodologia de l'estudi de cas

L'estudi de cas és un mètode d'investigació basat normalment, en l'estudi d'una entitat, persona, grup, esdeveniment, acció o situació (real o hipotètica). Es tracta d'analitzar una situació concreta i única tot avaluant-la per tal de definir els seus problemes i d'aquesta manera arribar a les conclusions sobre les accions que s'haurien de dur a terme per millorar les necessitats inicials. Aquestes conclusions, sovint són extreptes de la discussió que se'n fa del cas en equip mentre es descriu i es defensa el pla o les accions.

És una investigació que se centra en un cas únic on es poden fer observacions detallades durant un llarg període de temps i que pot ser emprat per exemplificar la teoria o bé per posar en pràctica els coneixements adquirits.

En definitiva, es tracta d'una recerca d'un cas únic, sovint escollit per raons concretes i no aleatòries i que afavoreix i possibilita el treball en equip, sigui en petits o grans grups, amb la finalitat d'extreure conclusions del pla d'accions i aplicar-les (en cas que sigui possible).

En aquest punt, cal parlar també de la investigació educativa que és aquella investigació que està centrada a estudiar un fet pedagògic. Autors com Restrepo (1996), anomenen que la investigació educativa no només fa referència a aquells estudis històrics sobre la pedagogia sinó també a la investigació aplicada a objectes pedagògics que tenen com a finalitat la millora de processos educatius, com seria el cas de l'examinació del currículum, la metodologia i altres factors relacionats amb el procés d'ensenyança i aprenentatge.

Seguint aquestes línies, Díaz (2009), afirma que el fet d'investigar en educació es responde en base de com s'entén el fet educatiu des d'una perspectiva científica, comportant així concepcions i pràctiques investigadores.

Per realitzar la investigació, és necessari dur a terme una sèrie de passes per tal d'aconseguir el resultat desitjat. Bisquerra (2004), ens parla de tres característiques fonamentals de la idea d'investigar en educació:

- Procés que es desenvolupa mitjançant mètodes d'investigació.
- L'objectiu bàsic és desenvolupar coneixement científic sobre l'educació, la resolució de problemes i la millora de la pràctica i les institucions educatives.

- Per tal de garantir la qualitat del coneixement obtingut, es troba organitzada i és sistemàtica.

A fi de dur a terme una investigació, Bisquerra (2004), ens proposa una sèrie de metodologies i tècniques d'obtenció d'informació, com ara la metodologia quantitativa i la qualitativa o bé l'entrevista, l'enquesta, el qüestionari, entre d'altres.

En aquest treball, per tal d'aconseguir els objectius proposats, s'ha emprat la metodologia qualitativa, ja que els aspectes a valorar no són mesurables objectivament i per tant, no es poden representar amb nombres. Quant a la metodologia, serà oberta, respectuosa amb totes les idees i flexible per tal d'adaptar-nos a les possibilitats i de no tancar portes a propostes que poden ser interessants.

3.3.3 Disseny

Fase I: Observació i avaluació inicial.

Per començar el projecte cal definir el punt de partida, s'ha de saber que i com es vol realitzar. Mitjançant l'observació es podrà valorar si l'espai cobreix realment les necessitats educatives de l'espai, en cas contrari, s'oferirà la possibilitat d'analitzar les dades obtingudes per tal de reflexionar i cercar solucions per millorar l'espai. En aquesta primera fase doncs, hi trobarem una descripció de l'espai, els material, els elements i el mobiliari que hi ha ara i com es fan servir. La informació que hi ha dins d'aquest apartat s'ha recollit a través de la graella d'observació sistemàtica. La mostra, han estat el director del centre, una docent i per últim, jo, que hem realitzat l'observació valorant els ítems proposats.

Iglesias Forneiro (2008) ens indica que l'avaluació inicial dels projectes implica un procés de quatre fases diverses: identificar, observar analitzar i avaluar. A continuació, s'exposen.

Per tal d'iniciar la fase d'observació, s'han identificat les dimensions que actuen en un espai de manera conjunta amb el centre, i s'han establert com a bases: la dimensió física, la dimensió funcional, la temporal i la relacional. Quant a l'aspecte físic, s'observaran les condicions estructurals, els elements que hi ha i la distribució, en relació amb l'aspecte funcional, es prendrà nota de l'ús que se li dona a l'espai i les activitats que els infants duen a terme, pel que fa a la dimensió temporal, s'anotará el temps en què s'utilitza l'espai i per últim, de la dimensió relacional, s'observaran les relacions que es fomenten dins l'espai.

Dins d'aquesta primera fase es duran a terme les següents accions:

1. Observar: L'observació que s'ha dut a terme al llarg del primer trimestre s'han reflectit en una escala d'observació, on trobarem la informació sobre la influència que l'espai en concret, té en l'aprenentatge dels infants i la seva conducta durant l'estona de joc. Per tal de fer-ho més complet, s'ha demanat als docents que fan ús de la sala que també facin anotacions, ja que serà d'aquesta manera com s'obtindran resultats objectius, realistes i fiables.

2. Analitzar: Analitzar i reflexionar sobre les dades obtingudes. Cal que la reflexió que se'n faci proporcionï informació sobre si l'espai respon a les necessitats educatives i a les fites que s'han proposat arribar al llarg del curs. En aquest projecte, s'analitza que l'espai al qual es dedica la transformació, té una manca de propostes i per tant, com a conseqüència no s'estan complint els objectius, ja que l'aprenentatge que s'obté en aquest lloc és mínim.

Fase 2: Visita a professionals per buscar diferents punts de vista + primer grup de discussió

Per dur a terme el canvi, és necessari conèixer punts de vista de diferents professionals i si s'escau poder observar altres sales per poder replantejar un bon projecte. Per poder realitzar el projecte, és important cercar informació en diferents escoles bressols on ja s'hagin realitzat canvis o bé on la sala ja compti amb les característiques necessàries. D'aquesta manera, no només es podrà observar un nou espai sinó també parlar amb altres docents per tal d'obtenir més idees i experiències. Com a referència principal, s'han tingut en compte dues sales de diverses llars d'infants.

Per tal de dur a terme aquesta fase s'ha visitat una escola per recollir informació, s'ha observat la sala i s'ha parlat amb tres docents diversos per comptar amb diferents punts de vista.

A més, en aquesta segona fase s'ha realitzat el primer grup de discussió, on s'ha realitzat l'enquesta corresponent amb els 4 docents, dos novells i dues veteranes, juntament amb el director del centre. En aquesta enquesta s'han realitzat les preguntes necessàries per conèixer les característiques actuals de l'espai i els canvis que estan disposats a realitzar tenint en compte les necessitats de la llar i les propostes d'activitats que els agradaria afegir per optimitzar l'ús de la sala.

Fase 3: Discussió dels resultats de l'observació i el grup de discussió amb l'equip docent

- **Intervenir:** Una vegada realitzat els punts anteriors, arribem a l'avaluació. En aquest punt, mitjançant les dades obtingudes amb l'observació, l'anàlisi i la reflexió, es proposen un seguit de canvis que milloraran l'espai d'aprenentatge. Com a conclusió d'aquesta avaluació inicial, es decideix crear un projecte en el qual l'equip docent converteix l'espai interior en un espai d'aprenentatge educatiu.

Amb aquestes fases doncs, s'observen les accions que ocorren a l'espai, com es generen, en quin temps i el perquè. Aquesta, és la informació que ens serveix per poder replantejar l'espai i crear així un espai adequat per al procés d'aprenentatge.

Es comenta a l'equip docent la decisió que s'ha pres sobre la transformació d'un dels espais del centre, debatent sobre la importància de canviar l'espai perquè estigui al mateix nivell que la resta d'espais que ofereix el centre.

Una vegada tothom estigui informat, se'ls convida a participar en el canvi i per tant, s'hauran d'involucrar per col·laborar amb el projecte per tal d'assolir l'èxit. A través del grup de discussió, es proposa una pluja d'idees per la creació del nou espai, aportant consells i indicacions per la transformació.

***Fase 4:** Aplicació i valoració del projecte amb l'equip docent després d'ensenyar els nous espais + Realització de les últimes preguntes del grup de discussió*

El següent pas en aquest punt, és la realització del projecte, aquest apartat recollirà la informació necessària per dur a terme el projecte de manera adequada. Una vegada s'hagi reflexionat sobre els canvis que s'han de fer en aquest espai segons l'equip docent i directiu, s'aportaran propostes per tal d'optimitzar l'espai i com a conseqüència, millorar el desenvolupament de l'infant.

Per dur a terme aquesta fase, ha estat necessari, realitzar les últimes preguntes del grup de discussió i així acabar de tancar el nou projecte. La mostra han estat de nou els dos docents novells i les dues docents veteranes, juntament amb el director del centre.

3.3.4 Mostra/població

Per dur a terme la metodologia qualitativa, es crea d'un grup de discussió format per 4 docents, dos novells i dues veteranes, juntament amb el director del centre i es formulen una sèrie de preguntes obertes que serviran per encaminar el debat amb el grup, tot aconseguint les respostes

necessàries per analitzar i valorar la situació de l'espai per seguidament, fer la transformació i els canvis pertinents. Els docents i el director del centre seran els encarregats de proporcionar la informació necessària a través del grup de discussió per plantejar-nos la transformació de l'espai en concret.

En aquest cas, s'ha escollit que la representació del grup sigui feta per dos docents novells, que ens aportaran informació més innovadora pel canvi i que discutiran el resultat de les preguntes enfocant-lo d'una manera més actual i cercant segurament un punt de vista més obert quant a la disposició de l'espai, ara bé, per obtenir dades representatives també caldrà la participació de dues docents veteranes, que amb la seva experiència ens aportaran una visió real basada en les observacions que hagin dut a terme al llarg de la seva pràctica com a docents dins del centre. A més, el director del centre juga un gran paper en aquest grup perquè sovint és ell qui accepta les decisions que es prenen i qui dóna la veu final.

D'altra banda, es realitzarà una observació sistemàtica amb tres observadors, una docent, el director i jo. D'aquesta manera estem triangulant els observadors i la informació extreta serà més objectiva i real, ara bé, per aconseguir aquesta objectivitat necessitem ser responsables sobre allò que observem i basar-nos en les dades que s'obtidran arran de l'observació i no les que pensem abans de dur-la a terme.

3.3.5 Instruments de recollida de dades.

Al DECRET 101/2010, de 3 d'agost, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de primer cicle, s'indica que és tasca de l'equip docent l'organització dels espais que es troben al centre així com l'elecció dels materials i els elements que ha d'oferir. És per això que per executar el projecte, es proposa dur a terme un grup de discussió que ofereix a l'equip educatiu involucrar-se en el canvi de l'espai, repensant les oportunitats que ens pot brindar, tenint en compte les característiques evolutives i les necessitats dels infants que en fan ús.

A més, a través del grup de discussió és una dinàmica de grup que ens servirà per fer una recollida de dades realista i objectiva de la necessitat comuna de realitzar una transformació en la sala del centre. És interessant treballar a partir d'un grup de discussió i no per exemple, des d'una entrevista perquè, en aquest primer cas hi ha un moderador que semi dirigeix el grup i per tant guia les preguntes per aconseguir la resposta adequada a les preguntes formulades. Altrament, amb el grup de discussió se cerca que hi hagi una màxima representació per tal que

les mostres siguin fiables i per tant es duu a terme amb persones específiques que ens ajudaran a representar la major part d'opinions obtenint així informació necessària per a l'estudi.

Per la recollida de dades s'utilitzaran dos instruments diferents, ja que és important tenir en compte molts aspectes i analitzar-los des de diferents perspectives. Aquestes eines han estat validades pel tutor del present cas d'estudi i per un professional.

El primer instrument de recollida de dades és l'entrevista del grup de discussió que serà utilitzada per recollir el testimoni dels professionals del centre per conèixer la seva opinió envers els espais educatius de l'escola bressol i així comptar amb diferents punts de vista, diverses propostes de canvi i millora dels espais i les conclusions extretes per part del grup de discussió, podent fer una valoració general del projecte. A l'enquesta hi ha preguntes guiades per respondre amb el grup de discussió, on els professionals hauran de respondre de manera oberta a través de les preguntes i la guia que hi ha en elles. Per a més informació veure annex 1.

El següent instrument és l'observació sistemàtica, és un dels punts més rellevant per dur a terme aquest projecte. Es realitzaran observacions dels diversos espais escolars, del comportament dels infants en aquests, les accions que s'hi duen a terme i els materials que més són utilitzats i els que menys, etc. Aquestes anotacions seran preses per una docent, pel director i per mi i, finalment, es farà una reflexió i una posada en comú de tots els aspectes necessaris. Aquesta observació es realitzarà a través d'un plànol i d'una graella amb els ítems corresponents per valorar els següents apartats: Materials, propostes i distribució, d'aquesta manera es recolliran totes les dades necessàries per començar amb l'execució del projecte. Per a més informació veure annex 2.

Una vegada realitzats el plànol i la graella, ens reunirem els tres per comentar els resultats i cercar possibles solucions pel canvi de l'espai. Aprofitant que l'observació serà recent i que tenim els valors per escrit, els preguntaré quin mobiliari i quins materials afegirien a la sala per donar-li l'ús òptim que els agradaria, d'aquesta manera, la transformació de l'espai no només tindrà en compte els resultats del grup de discussió i l'observació directa, sinó que s'intentarà que també compti amb algun del mobiliari i material concret que els docents troben a faltar quan surten a la sala i volen variar de propostes per mantenir la curiositat i l'interès dels infants.

4. Resultats

En l'actualitat i tal com ja s'ha comentat en el present treball, la sala de l'escola bressol és un espai que compta amb una organització que no és òptima per a l'aprenentatge dels infants. Malauradament, els docents tot sent conscients de la situació, no han pogut fer grans canvis respecte al mobiliari, al material i a les propostes.

Des de l'escola, ja fa temps que es comenta la falta d'interès dels infants en aquest espai educatiu i també, la no progressió dels aprenentatges dels infants a causa de la manca de propostes més atractives i variants al llarg del curs, si més no, no s'ha canviat la disposició de l'espai i hi segueixen predominant les propostes ja implantades per altres anys, on no es té gaire en compte el desenvolupament integral dels infants, la comunicació i les relacions entre iguals i l'entorn i per últim, la descoberta i l'exploració innata dels alumnes.

L'equip educatiu n'és conscient de la situació en la qual es troba la sala, i per tant, és conscient que és un espai amb manca de varietat, no només per les propostes, sinó també pel material i els elements que s'hi utilitzen, desaprofitant així grans possibilitats d'oportunitats que podria oferir l'espai, tant per dur a terme activitats curriculars com per oferir més moments de joc on també s'hi crea un desenvolupament global de l'alumne.

Arran d'aquesta falta d'oportunitats, els infants quan surten a la sala, no tenen una gran interacció amb l'espai, se solen desplaçar sempre a la mateixa proposta, en concret a les taules de sorra, on juguen sovint de manera individual i puntualment amb algun company/a. Com podem observar amb aquesta anotació, el fet que la sala no compti amb grans propostes no afecta només al desinterès dels nens i nenes, sinó també a les relacions i les comunicacions que es podrien establir entre iguals, adults i l'entorn. Però això no és l'únic, el fet que la sala no proporcioni als infants altres propostes també fa que l'alumne no pugui desenvolupar una màxima autonomia a través d'altres activitats, ni tampoc ajuda a beneficiar la creativitat ni la descoberta ni l'exploració.

A la fase u, mitjançant l'observació directa de l'espai, s'han extret diverses conclusions que ens han portat a repensar l'espai pensant en les necessitats del centre respecte a la sala i els interessos i les necessitats dels alumnes. En aquest punt, s'ha detectat que no hi ha prou materials d'interès i que falten més zones de joc on els infants puguin tenir diverses possibilitats d'aprenentatge, a més, es detecta la falta de mobiliari per poder emmagatzemar algun dels

materials. Amb aquesta fase també s'ha pogut observar quin tipus de relacions s'estableixen actualment a la sala i quins materials són els que més s'utilitzen i per contra, els que menys.

Quant a la fase dos, a la visita que s'ha realitzat a diferents professionals, s'ha pogut afirmar que realment, la sala de l'escola bressol que està en el punt de mira, té mancances educatives i no proporciona gaires possibilitats per comptar amb un aprenentatge ple. En aquesta fase, s'ha pogut parlar amb diferents professionals sobre quins materials hi hauria d'haver a una sala, o bé si haurien de ser fixes o variants, entre d'altres. Una vegada finalitzada la visita, s'han pogut extreure conclusions i s'ha pogut repensar el nou espai que es dissenyarà.

A la fase tres, fent un resum de què s'ha extret de la discussió, observem els diferents aspectes: la sala es pot definir actualment com una zona de pas per anar d'aula en aula, que a més, es fa servir una vegada cada dues setmanes per dur a terme activitats de construcció i joc. Quant al plantejament de què podria ser la sala, el centre cerca que aquest espai cobreixi totes les necessitats dels infants, convertint-se en un espai d'aprenentatge on els alumnes puguin explorar, treballar les sensacions, el joc simbòlic, el moviment, el contacte amb l'entorn, etc.

També es comenta que "la sala només ofereix tres punts de joc que es fan petits, el material és massa repetitiu i s'utilitza poques hores". Així, doncs es determina que a la sala, s'haurien d'ampliar molt les propostes, els recursos i els materials que ofereix, a més, es determina que podria usar-se més hores.

Tanmateix, es proposa deixar un racó de la sala destinant a les famílies per poder-hi dur a terme activitats com ara les actuacions nadalenques, els actes de benvinguda, entre d'altres. D'aquesta manera, la sala també pot tenir un espai dirigit a les famílies on també es pot jugar amb la seva col·laboració. Una de les docents novelles indica que: "La col·laboració amb les famílies és important per nosaltres, ens agrada que hi hagi participació i resposta amb els actes i les activitats que anem fent. Sí que és veritat que aquest contacte i aquesta col·laboració existeix, però crear un espai per les famílies també és una manera d'apropar-nos i viure-ho de manera més real".

Pel que fa a les relacions, es determina que s'haurien d'establir més connexions entre l'entorn, els iguals, els adults i un mateix i per tant, és important que en el nou espai s'hi trobin espais destinats a fomentar tota mena de relació, donant resposta a totes i cada una d'elles. En el grup de discussió hem pogut comentar que les relacions que s'estableixen en l'espai sovint són poques, els infants tenen contacte amb els elements i tenen l'oportunitat de jugar de manera

individual i a vegades, en parelles, però costa molt veure grups formats. A més, la relació amb l'adult és molt escassa, ja que aquest només es limita a observar i no interactua gaire amb els infants. De fet, es comenta que "Segurament, si hi haguessin més propostes, ens veuríem obligats a fer més participacions, ensenyar coses als infants, o interactuar amb ells de manera espontània, però donat que el material és sempre el mateix no sortim d'observar i interactuar quan trobem alguna situació casual, com quan els nens volen la mateixa joguina".

Partint d'aquesta base, se'ls ha ofert diferents propostes per treballar i potenciar el desenvolupament cognitiu, motriu, social i afectiu i contemplant sempre la globalitat dels alumnes. Aquestes noves propostes contribuiran en la transformació de l'espai, fent-lo segur i acollidor, un espai on els infants puguin desenvolupar les seves habilitats i capacitats i recollint totes les necessitats que s'han observat al llarg del projecte.

El nou espai doncs, cerca un espai pensat exclusivament perquè els infants a través del joc, aprenguin de manera plena, tinguin un aprenentatge actiu i significatiu, treballin les seves habilitats i capacitats, potenciïn la seva autonomia i desenvolupin activitats d'una manera divertida. Un espai que vetlla per les relacions i les comunicacions entre iguals, els adults i l'entorn i sobretot, un infant flexible a les necessitats de cada infant.

Pel que fa a l'última fase, la fase quatre, s'ha aplicat el projecte fent la creació d'un nou espai que compta amb zones, materials, elements i mobiliari necessari per afavorir el desenvolupament global de l'infant. En aquesta fase doncs, es van presentar les següents propostes: taules de sorra, zona de joc simbòlic, estructures i zones de joc motriu, racó de natura, espai amb teles, espai de so i soroll i per últim l'espai per a les famílies.

Una vegada ensenyades les propostes, el projecte s'ha valorat amb l'equip docent i a més s'han fet unes últimes preguntes per preguntar si s'afegiria alguna cosa més o es replantejaria algun material o bé si al contrari, el projecte ja està ben definit i es queda tal i com està marcat. Definitivament, el resultat ha estat deixar les propostes tal com estan indicades ja que es considera que s'han cercat zones i espais que donen resposta a la mancança que hi havia. S'ha comentat que: "les noves propostes són molt lúdiques i atractives" i també que "tenen molta relació amb allò que se cercava treballar, s'ha trobat un espai per cada situació que es pugui donar i se li ha donat importància a la relació amb l'entorn i també el treball amb les famílies".

4.1 Anàlisi dels resultats

Una vegada obtinguts els resultats de l'observació i el grup de discussió, analitzem que cal fer una inversió per optimitzar l'espai, no només en materials, sinó també, en part del mobiliari que ens servirà per emmagatzemar algun del material que es trobarà a la sala. A continuació, podem observar com es trobaran organitzats els nous espais de la sala, quin tipus d'espais hi trobarem, els materials i els recursos amb els quals comptarà i la distribució dels racons.

Espais proposats:

- Taules de sorra.
- Zona de joc simbòlic.
- Estructures i zones de joc motriu.
- Racó de natura.
- Espai amb teles.
- Espai de so i soroll.
- Espai per a les famílies.

Disseny de proposta de millora

Una vegada fetes les observacions pertinents i haver avaluat els resultats del grup de discussió, s'ha decidit que, el nou projecte estarà compost per:

Un espai que afavoreixi el desenvolupament integral dels infants així com les seves relacions envers un mateix, els altres i l'entorn, alhora afavorint la descoberta i l'exploració.

Els objectius que persegueix el nou projecte són els següents:

- Afavorir l'autonomia dels infants
- Oferir un ambient de seguretat i confiança
- Crear un ambient relaxat
- Facilitar les relacions i la comunicació entre un mateix, els altres, els adults i l'entorn.

- Beneficiar l'estimulació i la creativitat dels infants
- Proporcionar espais per treballar la descoberta i l'exploració

Per tal d'aconseguir aquestes fites, la sala estarà organitzada amb diferents materials, elements i propostes que cerquin el desenvolupament integral dels infants tot tenint en compte les necessitats de l'escola quan els infants es desplacen a la sala i tanmateix les necessitats dels infants quan es troben a la sala. A continuació podrem observar els nous espais, els elements i materials i les propostes que s'han cercat per donar resposta a les necessitats i a les mancances que actualment existeixen.

Veure el plànol a l'annex 3.

A continuació, observarem els espais pels quals estarà format el nou espai, juntament amb el seu material i els elements necessaris:

Taules de sorra

Objectius:

- Oferir oportunitats de joc
- Afavorir el joc individual i en grup
- Potenciar experiències de descoberta i exploració

La sorra és un recurs educatiu que sovint fomenta el joc, la creativitat, la curiositat i la descoberta i l'exploració de l'alumnat, a més potencia la cooperació i el joc individual i desenvolupa la psicomotricitat fina de l'educand.

Cárdena Vallejo i Rodríguez Orralla (citats a Herrera i València, 2016) comenten:

La sorra com a eina didàctica. És una fantàstica joguina que convida a l'infant a fer servir la imaginació i experimentar amb el món que l'envolta. Pot jugar amb la sorra al parc o a la platja, però també poden muntar un sorral a casa. Jugar amb sorra estimula la curiositat i la creativitat de l'infant, l'anima a fer coses per si sol, i l'ajuda a comprendre i descobrir conceptes "científics" com ple i buit, lleuger i pesat, sec i humit. (P.8)

Per aconseguir aquest racó, es trobaran dues taules de sorra, una d'elles s'omplirà de sorra fina i comptarà amb diversos materials d'experimentació com cullerots, pots, coladors, petxines grans, lupes, etc. L'altra taula serà de sorra més compacta, més aviat similar a la terra que s'utilitza per a les torretes i comptarà amb els següents materials: pedres de diverses mides, troncs, excavadores i camions i animals diferents, a més, segons l'estació de l'any es poden anar traient i afegint elements naturals propis de cada estació, per exemple, a la tardor s'hi poden posar fulles i castanyes. Aquests elements propis de cada estació els poden portar els alumnes i així d'aquesta manera se cerca la col·laboració de les famílies.

Taula 1: Recursos necessaris per elaborar les taules de sorra.

Recursos materials	<ul style="list-style-type: none"> - Sorra fina - Sorra compacta - Materials d'experimentació: cullerots, pots, coladors, etc. - Pedres, troncs, excavadores, etc.
Recursos materials aportats per les famílies	<ul style="list-style-type: none"> - Elements propis de cada estació de l'any.

Font: Elaboració pròpia

Zona de joc simbòlic

Objectius:

- Expressar emocions a través del joc.
- Afavorir la interacció i la socialització.
- Treballar la capacitat d'imitació i representació.
- Potenciar la imaginació, la creativitat i la fantasia a través del joc.

Piaget (1959) i Wallon (1976) coincideixen que a través del joc simbòlic es crea una imitació de les situacions de la vida real ja que, els infants tenen la capacitat de representar utilitzant la imitació i els símbols.

Per als infants el joc és una necessitat innata i de plaer. El joc simbòlic els permet imitar situacions de la vida real i crear accions impossibles mitjançant la representació, és per això, que s'ha cregut convenient crear un espai on l'alumne pugui realitzar aquests tipus d'accions.

Per fer-ho possible, l'espai estarà dotat amb diferents materials i mobiliari que a continuació veurem. Per una banda, trobarem una cuineta de fusta i dues petites taules amb tota mena d'equipament necessari d'una cuina real, com: paelles, pots, culleres, gots, etc. D'altra banda, trobarem un espai amb nines i llits de bressol, juntament amb llençols, tovalloles, biberons i pintes, i per últim, un espai de construcció format per caps de diferents mides, peces de construcció de fusta, elements de fusta apilables, pots reciclats, etc. Els pots reciclats poden ser de plàstic o bé les típiques llaunes de llet en pols, aquestes les poden portar els alumnes i d'aquesta manera a l'espai també hi col·laboren les famílies.

Taula 2: Recursos necessaris per l'espai del joc simbòlic

Recursos materials	<ul style="list-style-type: none"> - Equipament de la cuina: pots, culleres, gots, etc. - Equipament espai de les nines: llits de bressol, nines, tovalloles, etc. - Equipament espai de construcció: elements de fusta apilables, peces de construcció, etc.
Recursos materials aportats per les famílies	<ul style="list-style-type: none"> - Pots i llaunes

Font: Elaboració pròpia.

Estructures i zones de joc motriu:

Objectius

- Fomentar el joc i el moviment.
- Afavorir el coneixement de l'entorn i els sentits.

Piaget (1932) afirma que el joc dels infants es troba determinat pel nivell de desenvolupament cognitiu i pren diferents modalitats segons l'estadi de desenvolupament de cada nen/a. En cada estadi s'hi donen diverses formes de joc, però Piaget considera que sempre hi ha una forma que

predomina sobre l'estadi en concret. L'estadi sensoriomotor és el primer que trobem segons la classificació de Piaget (1996) i va dels 0 als 2 anys, en aquest estadi el joc predominant és el joc funcional o d'exercici, que es caracteritza per ser una activitat que els infants desenvolupen de forma espontània en repetir accions que han realitzat en un inici per casualitat.

Aquest tipus de joc, afavoreix el desenvolupament del moviment, el coneixement de l'entorn i els sentits. De primeres, l'infant se centra en el coneixement del seu propi cos i les seves possibilitats de moviment, tanmateix descobreix el cos dels altres.

Per crear la zona de joc motriu, es posaran estructures de fusta per al joc i el desenvolupament motor de l'infant. Una de les estructures estarà formada per dues petites rampes de fusta, una per pujar i l'altre per baixar. La segona estructura serà un triangle de Pikler que és una plataforma d'escalada formada per dues cares amb barres a cadascuna d'elles que permet als infants escalar. Una de les cares tindrà una rampa ancorada a les barres amb l'alçada regulable i l'altra cara, es deixarà amb les barres. L'última estructura estarà formada per plataformes de diverses alçades on els infants podran pujar i baixar com si pugessin escales.

Davant d'aquestes estructures i deixant una distància considerada per evitar perills, es col·locaran troncs petits formant una recta perquè els infants puguin realitzar equilibris, seure o saltar des d'ells.

Taula 3: Recursos necessaris per les estructures i les zones de joc motriu:

Recursos materials	<ul style="list-style-type: none"> - Dues rampes de fusta - Triangle de Pikler - Plataformes de diverses alçades - Troncs
--------------------	--

Font: Elaboració pròpia

Racó de natura:

Objectius:

- Apropiar als infants a la natura.
- Experimentar i explorar elements naturals.

- Potenciar la curiositat.

Dins el DECRET 101/2010, de 3 d'agost, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments del primer cicle de l'educació infantil, s'estableixen tres àrees d'aprenentatge, una d'elles l'àrea de descoberta de l'entorn, una àrea que posa en èmfasi la descoberta de l'entorn mitjançant l'exploració dels elements naturals i socials, de la curiositat i la iniciativa.

L'observació, la manipulació, el raonament, el gaudi, etc., seran accions que es realitzaran per tal de dur a terme aquest procés d'exploració. Amb aquest motiu, es planteja crear un racó de natura dins del nou projecte on els infants, podran explorar l'entorn natural immediat fent diverses accions i a través d'elements que els motivaran a explorar i experimentar.

Per tal de crear aquest espai, es posarà per una banda, una taula d'experimentació a la sala, prop de les taules de sorra. Aquesta taula, es trobarà delimitada per dos espais. Un d'ells contindrà gespa i troncs de diferents mides pel voltant de la gespa, en aquest mateix espai, també hi haurà animals de granja i de selva. D'altra banda, a l'altra part de la taula trobarem un espai amb pedres de diferents mesures i colors i pinyes, juntament amb cullerots, pinces i coladors.

Per tal de crear més varietat, hi haurà una taula d'una mida una mica més petita que, comptarà amb elements de la platja com ara, petxines, pedretes i caragols. A més, en aquesta taula hi haurà una safata amb pedres transparents on trobarem animals del mar, com dofins, peixos, estrelles de mar. Serà un espai similar a l'altra taula però amb una temàtica variant.

Taula 4: Recursos necessaris pel racó de la natura

<p>Recursos materials</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Troncs, gespa i animals de granja, animals de selva, etc. - Cullerots, coladors i pinces. - Pedres de diferents mesures i sorra d'hort. - Petxines, caragols de mar, pedres, etc. - Animals del mar.
---------------------------	--

Font: Elaboració pròpia

Espai amb teles

Objectius:

- Oferir un espai multisensorial
- Afavorir la interacció amb el cos

Les teles són sovint un gran recurs educatiu, ja que són un material versàtil que ens ofereix moltes possibilitats de joc i de descoberta. Les teles, tal com s'ha comentat anteriorment en un punt del treball, proporcionen sensacions multisensorials i potencien les interaccions amb el cos, tot sentint el tacte i el pes de cadascuna d'elles. Són materials molt dinàmics que no només ens ofereixen aquesta experiència sensorial, sinó també ens ofereixen treballar el joc simbòlic, la precisió i la coordinació, la descoberta, la manipulació i jugar amb els sentits a l'hora de tocar, olorar, veure diferents teles, etc.

L'espai de les teles estarà format per una capsa on trobarem diferents teles que els docents podran anar variant al llarg del curs, poden ser disfresses, com bé draps, llençols, han de ser teles que ofereixin diverses possibilitats, no només el joc simbòlic sinó també la manipulació de diferents tactes, gruixos, entre d'altres. A més, en aquest mateix espai, trobarem una tela penjant del sostre que tindrà l'efecte d'una cova i a terra trobarem un tipi infantil amb una estora on els infants podran jugar a amagar-se, podran seure, tocar l'estora, les teles del tipi, etc.

Taula 5: Recursos necessaris per l'espai amb teles

Recursos materials	<ul style="list-style-type: none"> - Teles de diferents mides, gruix, tacte, etc. - Tela per penjar al sostre. - Tipi infantil. - Estora.
--------------------	--

Font: Elaboració pròpia

Espai de so i soroll

Objectius:

- Explorar i conèixer qualitats sonores.
- Interpretar diversos sons i sorolls.

Al nostre voltant hi ha molts elements que sovint deixen anar sons i sorolls i són molts els infants que mostren curiositat per allò que emeten. Des de la primera infància se solen treballar les qualitats del so amb els infants, normalment a través de la música, amb cançons, instruments i jocs, però si anem més enllà, ens sorgeix la idea de crear un espai amb diferents objectes que conviden a l'infant a explorar, conèixer i interpretar les qualitats sonores de diferents materials. És aquí on comença aquest espai que està destinat a treballar el so amb els més menuts.

Per crear l'espai, se cerquen diferents elements que causen efecte de so o soroll en ser manipulats, d'aquesta manera, els infants, poden interpretar sons i sorolls segons com els manipulin, la força que utilitzin, els elements que utilitzen per tocar-los, entre d'altres.

A la paret d'aquest nou espai, hi haurà olles i paelles enganxades i al costat de cadascuna d'elles hi haurà un cordill amb una baqueta per fer-les sonar. D'altra banda, també trobarem elements naturals com petxines i petites pedres, que en ser manipulades produeixen diferents sons o bé closques de caragol que quan s'esmicolen o xoquen entre elles, produeixen diferents sensacions a l'oïda. A més, trobarem una capsa que contindrà diferents imatges d'animals amb les quals els infants poden reproduir el so d'allò que observen amb l'ajuda del docent.

Taula 6: Recursos necessaris per l'espai del so

Recursos materials	<ul style="list-style-type: none"> - Olles i paelles - Elements naturals - Capsa amb imatges d'animals
--------------------	---

Font: Elaboració pròpia

Zona de descans

Objectius:

- Oferir un espai on poder gaudir de moments de tranquil·litat.

- Proporcionar un espai de relaxació.

És important considerar un racó tranquil en zones infantils, sobretot en aquelles zones on els infants realitzen molt de moviment. Aquest espai proporciona als infants no només un clima i un ambient calmat i relaxat, sinó també un espai on poden descansar, pensar o compartir moments amb companys/es i fins i tot amb l'adult.

Per crear aquesta zona, aprofitarem un racó tranquil a la sala, darrere el racó de la natura. L'espai disposarà de dos petits pufs, juntament amb una estructura de fusta amb coixins tous. A més, hi haurà una capsa amb plomes i pilotes petites sensorials que els infants poden utilitzar per realitzar un massatge amb l'ajuda del docent.

Taula 7: Recursos necessaris per la zona de descans

<ul style="list-style-type: none"> - Materials necessaris	<ul style="list-style-type: none"> - Dos pufs. - Estructura de fusta. - Coixins. - Capsa amb plomes i pilotes sensorials.
--	--

Font: Elaboració pròpia

Espai per a les famílies

Objectius:

- Optimitzar l'ús de la sala donant-li un doble ús.
- Crear un espai hàbil per les famílies.
- Afavorir la relació entre escola i famílies.

No és nou que la implicació de les famílies amb l'escola és necessària i per això els centres educatius han de facilitar i garantir la interacció, la comunicació i la cooperació. Comptar amb les famílies ens ofereix a tots, inclòs als alumnes un gran ventall d'oportunitats en el desenvolupament del procés escolar. És molt important que família i escola vagin lligades de la mà i per tal que això succeeixi cal una aproximació que cerqui establir la màxima quantitat

de vincles i amb una màxima qualitat, ja que encara que siguin dues institucions diferents, tenen un objectiu comú que els fa treballar a la par.

És per aquests motius que, crec convenient que el nou projecte compti amb un espai dedicat especialment a les famílies, un espai on podran compartir per una banda, tasques dels seus fills com ara concerts de Nadal, contacontes, recitals, etc. i d'altra banda inclòs es pot plantejar l'opció de fer les trobades amb els tutors pertinents en aquest espai, sempre que sigui en hores que la sala no estigui reservada per les aules.

Per la creació d'aquesta nova zona, aprofitarem el racó de descans, fet per tarimes amb coixins, ja que quan s'utilitzi per a les famílies, els coixins es poden guardar i les tarimes poden passar a ser un escenari. D'altra banda, cal esmentar que darrere aquest racó trobem una sala, que ens permetrà guardar cadires pels participants i per tant, no sempre seran presents en l'espai sinó que es col·locaran quan hi hagi esdeveniments o reunions puntuals.

Per tal de fer-lo un racó especial i, ja que és un lloc on les famílies hi seran sovint, penso que és important fer un gest cap a aquesta part de la comunitat i trobar una decoració que hagin fet infants i famílies. És per això que per crear aquest espai es demanarà a les famílies que facin un dibuix juntament amb els seus fills o bé escriguin una paraula o una frase que faci referència a l'educació. Les famílies poden participar en la millora d'aquest espai tot l'any, és a dir, no hi haurà una data límit per entregar el dibuix o la frase, sinó que podran portar-la quan se sentin preparats per fer-ho. Aquest material que les famílies portin es penjarà a la paret on queda el racó i serà un espai dedicat a les famílies dels alumnes, altrament, quan els infants seguin a l'espai de descans, podran contemplar les obres. És una manera de fer l'espai acollidor per tots.

Taula 8: Recursos necessaris per l'espai per a les famílies.

Recursos materials	- Taula - Cadires
Recursos materials aportats per les famílies	- Dibuixos, frases o paraules

Font: Elaboració pròpia.

5. Conclusions

A partir de la recerca bibliogràfica i de la investigació que s'ha realitzat, s'ha pogut afirmar el supòsit de partida plantejat: L'ús de la sala de l'escola bressol no inclou suficients activitats educatives. El primer pas per afirmar el punt de partida, ha estat conèixer els espais interiors de l'escola i descriure l'organització d'aquests espais, els equipaments i el mobiliari que necessita un espai per considerar-se educatiu. Tanmateix, la recerca bibliogràfica m'ha permès conèixer com han de ser els espais a l'escola i com és un espai com a generador d'aprenentatge. Una vegada finalitzada aquesta recerca, puc afirmar a trets generals, que l'organització dels espais i dels materials influeix en l'aprenentatge dels infants, ja que segons la disposició que tinguin, els ofereix més o menys possibilitats d'adquirir nous aprenentatges i també la possibilitat de crear relacions i vincles amb l'entorn, els iguals i l'adult.

De fet, Malaguzzi (1996), ja ens explica que per tal que una pràctica educativa tingui qualitat, és important que l'organització de treball i d'ambient es trobin en la mateixa línia pedagògica i comparteixin les mateixes idees i valors. Altres autors, com ara Zini i Ceppi (1998), comenten que un espai hauria de comptar amb les següents característiques per tal que pugui generar aprenentatge: polivalent, vivencial, saludable i polisensorial.

De la mateixa manera que Goldschmied (1998) afirma que l'organització de l'espai hauria de partir del joc de l'infant com a base principal, creant principalment un ambient lúdic.

Com podem observar en aquestes últimes línies, la importància d'un espai ben preparat, és la clau de l'assoliment del desenvolupament dels infants, ja que són en aquests espais on els infants són capaços de relacionar-se, comunicar-se, jugar viure noves experiències i noves sensacions. En definitiva, veiem com un espai educatiu té una relació directament estreta sobre el desenvolupament dels infants així com sobre el seu aprenentatge.

Ara bé, per acabar d'emmarcar-ho tot d'una manera més específica, a continuació s'exposen una sèrie de conclusions vinculades amb els objectius de la recerca.

En referència a l'objectiu general de la investigació **Analitza la sala polivalent d'una escola bressol i com aquesta dona resposta a les necessitats de la institució**, s'ha pogut concloure que l'ús que actualment se li dona a la sala és escàs, ja que només s'utilitza una vegada cada dues setmanes, i, tot i que les possibilitats que ofereix l'espai cerquin anar lligades a les necessitats de la llar d'infants, no les compleix del tot, ja que hi ha mancances quant a la

distribució dels espais, els materials i els recursos que ofereix. Aquest objectiu s'ha complert totalment, ja que el fet d'analitzar els usos que actualment se li donen a la sala, m'ha permès seguir endavant amb la recerca i observar que les possibilitats que ofereix la sala en l'actualitat no van del tot lligades amb allò que el centre busca.

Centrant-nos en els objectius específics, el primer que trobem és *Analitzar les possibilitats pedagògiques de la sala polivalent i Analitzar les possibilitats pedagògiques de la sala polivalent de la llar d'infants*. Una vegada realitzada l'observació sistemàtica i el grup de discussió, es pot concloure que, les possibilitats pedagògiques que la sala polivalent ens dona en l'actualitat, són moltes menys de les que ens podria oferir aquest espai si es trobés ben equipat, és a dir, amb els recursos materials necessaris, el mobiliari adequat i una distribució d'espais preparada per afavorir el desenvolupament integral dels infants. Podem dir que aquest objectiu s'ha pogut complir gràcies a la recollida de dades, ja que ens ha donat la informació necessària per poder analitzar les possibilitats pedagògiques de la sala, juntament amb l'ajuda de l'equip docent i d'aquesta manera, observar que la sala, tot i ser un espai educatiu no està del tot equipat per oferir als infants allò que necessiten per desenvolupar-se de manera global.

Pel que fa al següent objectiu, *Identificar els punts de millora de la sala polivalent per millorar l'ús i la resposta a les necessitats de la llar d'infants*, també s'ha pogut complir. Per fer-ho, es va dissenyar una entrevista per tal de conèixer els diferents punts de vista de diverses persones que treballen al centre i que formen part d'aquesta realitat. Aquesta entrevista, juntament amb l'observació sistemàtica, m'han ajudat a comprendre el perquè l'espai i els materials estan organitzats d'aquesta manera en concret. A més, els resultats i les observacions, m'han permès conèixer la feina que hi ha darrere de cada espai i el que se cerca en cada un d'ells, entenent que els principals aspectes a canviar eren la distribució dels espais de la sala i els elements que hi ha en ella. Així doncs, per tal de donar resposta a aquest tercer objectiu, ha estat essencial l'entrevista del grup de discussió i l'observació directa de l'espai. Com a conclusió en aquest punt, s'ha extret que, per millorar la sala, calia fer una inversió en recursos materials i mobiliari que ens permetis tenir una sala ben equipada, no només per donar resposta a les necessitats de la llar d'infant, sinó també, per donar resposta a les necessitats dels infants quan surten a la sala.

En relació a l'últim objectiu, després de dur a terme una anàlisi dels resultats, s'han proposat solucions viables per l'espai on s'inclouen tots els elements necessaris per fer de la sala un espai educatiu, tot comptant amb la metodologia del centre i les necessitats educatives de l'alumnat. Així doncs, es pot dir que finalment, s'ha complert amb l'objectiu *Proposar solucions viables i*

ajustades per l'espai que inclogui els elements necessaris tenint en compte la metodologia i les necessitats educatives. Per complir aquest objectiu, ha estat necessari que es complissin tots els objectius que anaven per damunt, ja que, sense la recerca bibliogràfica i sense les dades reals que s'han extret després de realitzar les entrevistes amb el grup de discussió i l'observació directa, no hagués estat possible proposar solucions viables per l'espai. Aquestes solucions finalment, han estat crear nous espais i noves zones amb diferents materials, elements i mobiliari que han fet de la sala un espai educatiu que ofereix oportunitats d'aprenentatge als infants.

D'aquesta manera, havent complert la resta dels objectius, s'ha pogut dissenyar un nou espai tenint en compte tots els aspectes esmentats al llarg del treball. Un espai que té en compte el desenvolupament integral dels infants, les necessitats del centre envers la sala i alhora, els requisits que ha de tenir un espai perquè es converteixi en un espai educatiu.

En definitiva, el present treball, m'ha aportat una gran quantitat d'informació sobre els espais, la importància dels elements que s'hi troben i els aprenentatges que s'hi poden dur a terme segons com es trobin distribuïts. He pogut observar la importància que té un espai ben planificat i com aquest té una relació directa en el desenvolupament dels infants, ja que en un espai no només s'hi està o s'hi juga sinó que també s'hi estableixen relacions, nous aprenentatges i a l'hora s'afavoreix el bon desenvolupament global de la persona que en fa ús.

En començar el projecte, ja imaginava la importància de condicionar els espais de les escoles per tal que estiguessin ben preparats i, les condicions que havia de tenir un espai per tal que els infants tinguessin un desenvolupament ple. Ara, en acabar el treball, observo i afirmo que els canvis que s'han de realitzar de tant en tant en els espais escolars, no només són importants i estan enfocats a millorar les situacions d'aprenentatge, sinó que a més, són indispensables per al desenvolupament de l'alumnat.

D'altra banda i de manera paral·lela, m'agradaria comentar que s'han trobat algunes limitacions a l'hora de fer el present projecte, ja que no he trobat gaire bibliografia destinada a convertir o transformar espais escolars interiors. De la mateixa manera que he trobat informació de la importància dels espais i de la seva distribució, he trobat a faltar més projectes dedicats a realitzar canvis en espais educatius interiors, ja que, encara que es parli de com han de ser, com hauria de ser l'organització, la selecció dels materials, entre d'altres, molts dels espais que actualment trobem a les escoles no van lligats a les noves metodologies i per tant, no s'estan

optimitzant els espais ni tampoc s'estan tenint en compte les necessitats dels centres ni la dels alumnes quan trepitgen aquests llocs. Tot i això, sí que he pogut trobar informació d'autors com ara Malaguzzi i Zabalza (1996), que encara que no cercaven el canvi en els espais, sí que li donaven la importància i el valor educatiu que tenen aquests llocs.

Una altra limitació ha estat en els recursos econòmics per realitzar espais del nou projecte, perquè, encara que s'hagin buscat materials naturals, elements reciclats i recursos reutilitzats, també hi ha alguns materials i mobiliaris que requereixen una inversió econòmica més gran i no són viables per totes les escoles.

Per acabar de tancar el treball, voldria remarcar la importància que aquesta recerca ha tingut en la meva formació, ja que, la investigació m'ha deixat aprofundir en una temàtica no només molt atractiva sinó també molt necessària en el dia a dia com a docent. Considero que tot el que he pogut extreure de la present investigació em serà una clau important més endavant en la meva tasca com a mestra i m'ajudarà a reflexionar com es troben els espais dels centres, com pot afectar la distribució de l'aula en l'aprenentatge dels infants, etc. Així doncs, encara que em quedi molt per aprendre d'aquesta temàtica, espero poder-la completar amb l'experiència que tingui en endavant.

6. Bibliografia

Arnaiz Sancho, V., de Basterrechea Meunier, I., i Salvador Carreño, S. (2011). *Guía para proyectar y construir escuelas infantiles*. Ministerio de Educación: Secretaria de Estado de Educación y Formación Profesional. Recuperat de <http://femp.femp.es/files/566-1151-archivo/Gu%C3%ADa%20para%20proyectar%20y%20construir%20escuelas%20infantiles.pdf>

Balderas Gutiérrez, I. (n.d.). Investigación cualitativa: características y recursos. Universidad Autónoma de Tlaxcala. Recuperat de <https://www.eumed.net/rev/caribe/2013/08/investigacion-cualitativa.pdf>

Biniés, P. (1993). Conversación con Loris Malaguzzi. In-fan-cia, Educar de 0 a 6, 8-11. Recuperat de: https://www.rosasensat.org/magazines/in-fan-cia/18/icas_18.pdf

Bisquerra, R. (2009). *Metodología de la investigación educativa* (2^a. ed.) La Muralla.

Clark, A. (2007). Early childhood spaces: Involving young children and practitioners in the design process. *Working Paper*, 45. Bernard van Leer Foundation

Decret 282/2006, de 4 de juliol, pel qual es regulen el primer cicle de l'educació infantil i els requisits dels centres. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, n°4670. <https://dogc.gencat.cat/ca/document-del-dogc/?documentId=404093>

Decret 101/2010, de 3 d'agost, d'ordenació dels ensenyaments del primer cicle de l'educació infantil. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, n°5686. <https://dogc.gencat.cat/ca/document-del-dogc/?documentId=540971>

Departament d'Ensenyament (7 de juny de 2018). *Trenta-dosena conversa pedagògica: L'espai escolar com a entorn d'aprenentatge i benestar*. Departament d'Ensenyament. Recuperat el 25 de març de 2021 de <http://xtec.gencat.cat/ca/formacio/formaciogeneralprofessorat/converses-pedagogiques/trenta-dosena-conversa-pedagogica/>

Díaz, E. (2009). *Impacto de la investigación educativa en la práctica docente*. [Tesis doctoral Universidad de Granada].

Direcció General d'Educació Infantil i Primària (Novembre 2017a). *Despertem mirades a l'entorn de l'espai escolar*. Servei de Comunicació i Publicacions. Recuperat de http://xtec.gencat.cat/web/.content/centres/espais_escolars/espais_mirada_estetica/documents/Departament-dEnsenyament-Espais-reduced.pdf

Direcció General d'Educació Infantil i Primària (Novembre 2017b). Repensar els espais: propostes per a l'acció. En Departament d'ensenyament, *Mirades al voltant de l'espai escolar* (pp. 55-78). Recuperat de http://xtec.gencat.cat/web/.content/centres/espais_escolars/espais_mirada_estetica/documents/Departament-dEnsenyament-cap3.pdf

Domènech, J., i Viñas, J. (1997). *La organización del espacio y del tiempo en el centro educativo*. Editorial Graó.

Forneiro, M. L. I. (2008). Observación y evaluación del ambiente de aprendizaje en educación infantil: dimensiones y variables a considerar. *Revista Iberoamericana de educación*, 47 (3), 49-70.

Gallego, J.L. (1994). *Educación infantil*. (1º ed.). Aljibe

Giovaninni, D. (2004). *I bambini tra loro: la vita di gruppo nel nido. I le attività al nido*. Dins A. Galardini., *Crescere al nido: gli spazi, i tempi, le attività le relazioni*. Carocci.

Goldschmied, E. (1998). Educar l'infant a l'escola bressol. En R. Sensat, *La Educación Infantil en Reggio Emilia* (6ª ed.). Octaedro.

Herrera Malla, M. B., & Valencia Hernandez, S. V. (2017). *El arenero como recurso didáctico para desarrollar habilidades psicomotoras en los niños y niñas de inicial en la Unidad Educativa "Manuela Cañizares" de Santo Domingo en el año lectivo 2016* [Bachelor's thesis, Universidad Central de Ecuador, Sede Santo Domingo).

Institut d'Estudis Catalans (n.d.). Diccionari de la llengua catalana de l'Institut d'Estudis Catalans. Recuperat el 5 de març de 2021 de <https://dlc.iec.cat/Results?DecEntradaText=Espai%20&AllInfoMorf=False&OperEntrada=0&OperDef=0&OperEx=0&OperSubEntrada=0&OperAreaTematica=0&InfoMorfType=0&OperCatGram=False&AccentSen=False&CurrentPage=0&refineSearch=0&Actualitzacions=False>

Malaguzzi, L. (1996). Malaguzzi i l'Educació Infantil a Reggio Emilia. En R. Sensat, *La Educación Infantil en Reggio Emilia (6ª ed.)*. Octaedro.

Martínez-Agut, M. P., & Ramos Hernando, C. (2015) Escuelas Reggio Emilia y los 100 lenguajes del niño: Experiencia en la formación de educadores infantiles. *Actas del XVIII Coloquio de Historia de la Educación: arte, literatura y educación*, 2, 139-151.

Morieson, L., Murray, G., Wilson, R., Clarke, B., i Lukas, K. (2018). Belonging in Space: Informal Learning Spaces and the Student Experience. *Journal of Learning Spaces*, 7(2), 12-22.

Musatti, T i Mayer, S. (2003). Il coordinamento dei servizi educativi per l'infanzia: una funzione emergente in Italia e in Europa (1º ed). Junior.

Nitecki, E., i Chung, M-H.(2016). Play as Place: A Safe Space for Young Children to Learn about the World. *The International Journal of Early Childhood Environmental Education*, 4(1), 25-31.

Pérez, L. (febrer de 2021). *Planificació dels espais, els temps i els recursos en educació infantil*. Institut Obert de Catalunya. Recuperat el 12 de març de 2021 de https://ioc.xtec.cat/materials/FP/Recursos/fp_edi_m02_/web/fp_edi_m02_htmlindex/media/fp_edi_m02_u3_pdfindex.pdf

Pujol, M.A. (1992). Organización y estrategias educativas. En M.A. Pujol, *La educación infantil 0-6 años*. (3), 63-64. Paidotribo.

Restrepo, B. (2002). *Investigación en educación*. ARFO Editores e Impresores Ltda. Recuperat de <http://cmap.upb.edu.co/rid%3D1QQNFR0C7-1G8679N-18R/Restrepo-B.-Investigaci%25C3%25B3n-en-educaci%25C3%25B3n-1996.pdf>

Sensat, R. (2001). *La Educación Infantil en Reggio Emilia (6ª ed.)* Octaedro.

Zabalza, M.A. (1996). Los diez aspectos claves de una Educación Infantil de calidad. En M.A. Zabalza, *Calidad en la Educación Infantil* (pp. 49-61). Narcea.

7. Annexos

Annex 1: Enquesta grup de discussió

La següent entrevista es durà a terme dins del grup de discussió, que es trobarà format per 4 docents, dos novells i dues veteranes, juntament amb el director del centre. Les preguntes es formularan a tot el grup i es discutiran les respostes a través del debat i la conversa fins a arribar a una reflexió comuna que servirà com a conclusió per la transformació de l'espai.

1. Per què es fa servir la sala actualment?
2. Quines són les necessitats de l'alumnat quan van a la sala?
3. Quines són les necessitats del centre respecte a la sala?
4. Per què la voldríem fer servir, quins usos li donaríem?
5. Creieu que es dona prou ús a la sala? Es podria utilitzar més sovint?
6. Quines opcions tenim per optimitzar l'ús que es fa de la sala? Podem donar resposta a més necessitats del centre? (Per exemple, espai per activitats conjuntes amb les famílies.)
7. Quan la sala s'utilitza per a l'alumnat, quines relacions i de quina manera volem que s'estableixin? (treball individual, treball en grup, en parelles, guiada, lliure... adults i entorn).
8. Quin tipus d'activitats voldríem que s'hi puguin dur a terme?

Annex 2: Observació sistemàtica

Observació inicial que es duu a terme abans d'iniciar el projecte per tal de conèixer i avaluar les necessitats i les mancances de l'actualitat i millorar-les a través de la nova proposta.

Espai per fer un plànol de la sala		
Llistat de mobiliari	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prestatgeria amb material de les taules de sorra 2. Taula petita 3. Taula rectangular 4. Dos llits de bressol 5. Cuineta de fusta	Observacions
Llistat de material didàctic	<ol style="list-style-type: none"> A. Material de les taules de sorra: Cullerot, petxines i coladors. B. Un arc iris de fusta. C. Cotxes D. Elements de construcció de fusta.	

Activitats habituals	<ul style="list-style-type: none"> ● Exploració ● Construcció ● Joc simbòlic	
Interaccions dels infants en la sala (segons lloc i segons agrupació)	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Taules de sorra → Individual i en parelles ☐ Joc simbòlic de la cuineta → Individual ☐ Cotxes → Individual ☐ Zona de construcció → Individual, parella i grups.	

Annex 3: Plànol del nou espai

